

TIDEVARVET

Lösnummerpris: 15 öre.

Nr 51 · 17 December

Nr 51 · 5 ärg. 1927

Tidevarvet N:r 51

Ledande artikel, Fa milje n ö je, handlar om landstomsövningarna vid Kaknäs.

Elisabeth Wærn-Bugge behandlar samma ämnen i protest, riktad till Föräldrar och uppfostrare.

Ännu en protest, Rättvisal från Ragnhild Modin Ringström.

Stockholms Trädgårdstäders öde är avgjort. De ledande synpunkterna på Tomträten gavs i Stockholms stadsfullmäktige av borgmästare Lindhagen.

En fjäder är spionerifjäder. Och dock allvarlig.

Doktor Andrea Andreev-Svedberg annalder boken Hur medelåldern överlistas av dr Carl Ramus.

Den ryska romanen Cement anmäles av Honorine Hermelin under titeln Att födas på nytt.

Tidevarvet har av olika anledningar sällan teaterrecensioner. Men de Strindbergspel, som på Musikiska akademien framförts till minne av Intima teaterns vagn till Strindbergsteater för 20 år sen, kunna ej gå förbi utan en hyllning. — Den gamla ensemblen har spelat, med mästerskap. Mandi Björling har "velat spela" både Laura, fröken Julie och Alice — och har låtit varje strimma av mänsklighet och varje hälsning från en annan värld, som så oförmedlat lyser ned i Strindbergs Inferno, komma till sin rätt. Anna Flygare Stenhammar har spelat Eleonora i Pisk, August Falck Fadren, Jean och Kaptenen. Vore detta nog sagt. E my E k ger en tillbakablick och inblick i Strindbergspelen.

I da Bäckman's berättelse om vad som hände i Prinsessan Alexandrowaskloster cell kunde också ha som titel: Kan man i drömmen förstå ett okänt språk.

Våra postprenumeranter förde observera medföljande formulär till prenumerationer, som benäget förde verkställas i god tid, så att intet avbrott i postförsändelser måtte ske.

Kristall köper Ni bäst och billigast hos **Konst- & Kristallindustrien** 64 Västerlånggatan 64. FÖRNÄMLIGA VAROR LÅGA FRISER

Äro Edra inkomster för stora?

EN FJÄDER.

Tisdagen den 6 dec. upprördes allmänheten av Svenska Dagbladets jätterubrik: Ryskt militärspionage i Stockholm. Ung svensk officer anhållen. Historien svälde ut. Den svenske reservlöjtnanten Norberg hade mot fast lön anskaffat militära upplysningar åt sovjetiska legationen. Svenska Dagbladet, ivrigt sekunderat av Dagens Nyheter, lät inte av att dag för dag utmåla vilka hotande faror som avslöjats i och med spionens anhållande. "Ett allvarligt moment för dem som tro, att Sverige icke längre har några militära hemligheter kvar av intresse för våra bolsjevikiska grannar." Historien är också ett tecken bland de många på att den "fredliga förbindelsen mellan Sverige och Sovjet från Sovjets sida är en kapprock, i vilken åtskilligt av illaligt och tvetydighet förstuckit sig".

Sovjets representation i Sverige är från början till slut, ovanifrån och allt nedigenom grundligt misstänkt. Reservlöjtnanten Norberg betecknas som en moraliskt undermålig individ, en urspårade stakare, som har sitt festerland varhelst det här sig, bara där bjudes för tjänst och utkomstmöjligheter. En mollask, ett blodjur alltså av den

icke alltför ovanliga typ, som senare tider alstrat och som föresen kanske funnits i alla tider. Omdömena om händelsens räckvidd och djupa rötter kulminera, när en prästerlig författare i Göteborgs stiftstidning kallar löjtnant Norberg för kyrkoherre Thyssells andlige son.

Svenska Morgonbladet försökte gjuta olja på de upprörda vågorna genom att beteckna affären som ganska ofarlig ehuru osympatisk. Arbetaren påpekar, att så länge hr Norberg försökte organisera förädrer mot arbetarklassen, så länge han utbildade strejkbrötare var han en god man. Men när han efter denna utveckling förmodade sälja sina tjänster åt både turken och ryssen, då dog han inte längre. Ty löjtnant Norberg hade tidigare varit ombudsman för Fosterländska Förbundet och stått i spetsen för Fosterländska arbetareförbundet.

En källa sedan det första ropet om spioneri ljudit, var löjtnant Norberg frikad och lössläppt från polisen. Det arbete han åtagit sig för ryska legationens räkning var av "rent teoretisk art" och kunde inte betecknas som förberedelse till förräderi.

Sovjets minister i Stockholm erkände dock, att det sätt på vilket legationen förfarit varit inkorrekt och kunnat föranleda invändningar från svensk sida. Ministern utlovade därför visa förändringar bland legationens militära personal.

Den stora spionerifjäder har alltså reducerats till en fjäder, ett ingenting. Den kan emellertid föranleda en fråga. När blir spioneri ett brott? Svar: För det första när det misslyckas; för det andra när det sker i en främmande makts tjänst.

För den enskilde att ställa sig i ett främmande lands soldat verkar väl på alla pinsamt, undermåligt, brottsligt. Men sett från makt-kampens och den inbördes skrikens synpunkt blir väl också spioneri ett oöndviktigt tillbehör till ett allmänt sanktionerat system. Vi äro på alla sidor så omgivna av detta system, att vi lätt glömma att det existerar. Vad låna vi oss egentligen till? Den sista spionerifjäders fjäder, buren på det stora systemets ström, borde låra oss att se upp. Istället utnyttjas den till ett rugande "Vad var det jag sade?" — och systemet får ännu mer vatten på sin kvarn.

Den stora spionerifjäder har alltså reducerats till en fjäder, ett ingenting. Den kan emellertid föranleda en fråga. När blir spioneri ett brott? Svar: För det första när det misslyckas; för det andra när det sker i en främmande makts tjänst.

Den stora spionerifjäder har alltså reducerats till en fjäder, ett ingenting. Den kan emellertid föranleda en fråga. När blir spioneri ett brott? Svar: För det första när det misslyckas; för det andra när det sker i en främmande makts tjänst.

Den stora spionerifjäder har alltså reducerats till en fjäder, ett ingenting. Den kan emellertid föranleda en fråga. När blir spioneri ett brott? Svar: För det första när det misslyckas; för det andra när det sker i en främmande makts tjänst.

Strindbergsspelen.

Av Emy Ek.

En serie Strindbergsdramor har under senaste tiden givits i Stockholm av sällskapet Falck-Björling, som för 20 år sedan började att spela Strindbergs verk på Intima teatern vid Norra Bantorget. Den publik, som i de jagande sensationernas tid ännu icke förlorat förmågan att reagera, har på nytt känt den Strindbergiska dramatiska kraft att ta en för strupen. Vad man än må hysa för mening om Strindberg som personlighet, denna rolösa och kämpande natur, som med genial brutalitet eller brutal genialitet buraade in i sitt verk alla människolivets ingredienser utan att fråga öfver, om han slet dem ur andra bröster eller ur sitt eget; hur man än må bedöma denne man, som till och med i sin småaktighet nådde dimensionernas storhet, så måste man erkänna och gripas av hans intensitet i känslan och hans bittra klarsyn vid genomsyningen av människosjälarna. Intensiteten har han en gång givit ett sällsynt starkt uttryck i Stadsresan, där den spelande vid flygeln blir en bild av diktaren själv, korsfäst

vid sitt verk och förblödande i det: Lejonet lik, som rister sin bar med blodiga ramar, rycker han ut på klavetarm och griper omkring sig... Våldiga nävarna nu vid stilsdrängad harpa de spikas, fötternas naglade fast vid pedalen, han liknar en korsfäst. Allt vad som livet har beakt, det cyniskt gäckande livet, som av vårt allvar gör nurr och lånar de heliga kläderna, poekar på offer och plikt, och skattar bakover till offeret. Livet som gissel ju änd av de arma människornas böden. I tvingar att slå vad kärast man har, att sarga och sara — — — Så går somaten fram, den ordlösa våldiga dikten, ryter och gråler av vanmaktigt harm öfver viltraosens smärta.

Både intensiteten och spejarjuget i öfver människosjälarna har framträtt i de under Strindbergsspelen givna dramerna. Fadern och Fröken Julie höra till de s. k. naturalistiska sorgespele, vilka givetvis äro mera sorgespel än naturalistiska. De ha tillkommit under en tid, 1887-1888, då Strindbergs fantasi var sjukligt lyfthetad och skänkte åt de gestalter och scener, han skapade, en vild

och hemsak förstoring. en tragik, förfärligare än livet vanligen låter oss erfara. Som Laokoon under ormarna, vrida sig hans människor under öfvermånskliga kval. Endast så syntes det honom själv möjligt att få någon utlösning och befrielse för sitt eget kval.

"Vilket fruntimmer vill spela Laura?" frågar Strindberg i ett brev till Lundegård, i ett ögonblicks klar insikt om vilken fruktansvärd gestalt han skapat i denna hyena, hysterik, maktlysten, hänsynslös, moraliskt defekt, utan skuldmedvetande eller samvete, listig och slug men i alla ting, som icke belysas av hennes ondskas genialitet, stupid, dum, hopp-löst ologisk, ett block, mot vilket mannens finare självsinstrument måste krossas. Fröken Julie åter är den obalanserade drivkraften, det sista skottet av en degenererad ätt, med den lätta doft av förruttnelse, som kan skänka ett väst pikanteri åt en frukts smak men som också bådard undergången. När hennes ära fläckats, har hon ingen kraft att resa sig, utan bjer sig för den segrande starkare (Forts. & sid. 6.)

Pyramider.

Det var övertygelsen om själens oödelighet, som förmådde de gamla egyptierna att balsamera sina döda och återvända ge själen en bostad på jorden att återvända till. Den egyptiska konsten, som givit världen kostbara skatter, hade också sitt språng i egypternas tro på evigheten. De rader av bilder och skulpturer, som ämneka gravtemplens inre, framställdes så vackra och levande som möjligt, för att själen inte skulle bli hemlös om den blåsamerade kroppen tillväpnats skulle tillåtas söka. Och pyramiderna äro ett väldigt och bestående tecken på de veder-mödder, som tusentals hundra tusentals av slavar underkastat sig för att bärga faraas själ undan förgängelsen.

Man har beräknat att stenblocken, av vilka den största av Egyptens pyramider, Keops pyramiden, är byggd, skulle om de lades intill varandra i en rad, skulle runt ge två halva jordklotet. Man har räknat ut ett väldigt och bestående tecken på de veder-mödder, som tusentals hundra tusentals av slavar underkastat sig för att bärga faraas själ undan förgängelsen.

Man har beräknat att stenblocken, av vilka den största av Egyptens pyramider, Keops pyramiden, är byggd, skulle om de lades intill varandra i en rad, skulle runt ge två halva jordklotet. Man har räknat ut ett väldigt och bestående tecken på de veder-mödder, som tusentals hundra tusentals av slavar underkastat sig för att bärga faraas själ undan förgängelsen.

Man har beräknat att stenblocken, av vilka den största av Egyptens pyramider, Keops pyramiden, är byggd, skulle om de lades intill varandra i en rad, skulle runt ge två halva jordklotet. Man har räknat ut ett väldigt och bestående tecken på de veder-mödder, som tusentals hundra tusentals av slavar underkastat sig för att bärga faraas själ undan förgängelsen.

Man har beräknat att stenblocken, av vilka den största av Egyptens pyramider, Keops pyramiden, är byggd, skulle om de lades intill varandra i en rad, skulle runt ge två halva jordklotet. Man har räknat ut ett väldigt och bestående tecken på de veder-mödder, som tusentals hundra tusentals av slavar underkastat sig för att bärga faraas själ undan förgängelsen.

Man har beräknat att stenblocken, av vilka den största av Egyptens pyramider, Keops pyramiden, är byggd, skulle om de lades intill varandra i en rad, skulle runt ge två halva jordklotet. Man har räknat ut ett väldigt och bestående tecken på de veder-mödder, som tusentals hundra tusentals av slavar underkastat sig för att bärga faraas själ undan förgängelsen.

Man har beräknat att stenblocken, av vilka den största av Egyptens pyramider, Keops pyramiden, är byggd, skulle om de lades intill varandra i en rad, skulle runt ge två halva jordklotet. Man har räknat ut ett väldigt och bestående tecken på de veder-mödder, som tusentals hundra tusentals av slavar underkastat sig för att bärga faraas själ undan förgängelsen.

Man har beräknat att stenblocken, av vilka den största av Egyptens pyramider, Keops pyramiden, är byggd, skulle om de lades intill varandra i en rad, skulle runt ge två halva jordklotet. Man har räknat ut ett väldigt och bestående tecken på de veder-mödder, som tusentals hundra tusentals av slavar underkastat sig för att bärga faraas själ undan förgängelsen.

ANTOINETTE W. NORDINGS Eau de Cologne

varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri helgdag.
Svulphus 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:

Elin Wägner.
Mottagningstid kl. 10-11.
Telefon Norr 49 42.

EXPEDITION:

Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6.-, halvår kr. 3.50,
kvartal kr. 2.-, Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

1 text 20 öre
per millimeter.
Textads eller särskilt begärd
plats 25 öre

Lincoln Bloms Boktryckeri
STOCKHOLM 1927.

HOSTOL

ÖVERTRÄFFAD BROTSTKÄMMEL
F. P. DROTTERINGEN HÖRBYLÄKARE
Söderhavsgatan 44 B. ÖST. SÖDER.

Finnes i alla välsort. affärer i hela landet.

Clara Smitts Massageolja

(Käta Sjöbo-Oljan & Co.)
Är ett iusvett för blod och nervor.
Bör finnas i varje hem, hos varje sjuk-
ling. Indrånkes genom huden jämte fro-
frotting och varms delar. Tillhandshålls
i Kliniken, Mästermansgatan 54, 1 tr.
Tel. Norr 125 38.
Även till landorten pr postföretakt.
En provbeh. gratis, där så önskas, vid
inköp.

CLARA SMITT-DRYSELIUS.
BADLÄKARE.
Legitimerad av Kungl. Medicinalstyrelsen.

Duchateller fr. kr. 35, Chåslonger
28, Blådstålar 60.
m. n. Danielson, Metzreg. 6, tel. Sö. 766.

Olof Elmdahl

Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 108 51
STOCKHOLM.

K. J. LUNDBERGS

Borst- & Penselfabrik
— STOCKHOLM —
Varvsgatan 1. Tel. Sö. 157 68
Rekommenderas. Förstklassigt
Arbete.

Carl E. Lindgren
Birger Jarlsгатan 5

Palskappor
Palsgarnityr

Beställningar och
modernisering av påsverk.

Berliner Bock Dricka
Damernas Favoritdryck.
Måltidsdricka.
RASUNDA BRYGERI A.B.
Tel. Hagastund 10, Postadr. Råsunda

Glim e j
Spångbergs Blommor
12 Birger Jarlsгатan 12

ALMA AXELSSONS
Förlossningshem,
Linnégatan 19, motlagers inack, även
för längre tid. Tryggt o. ösakt. välskr.
Tel. 778 24.

Familje- nöje.

Den moderna krigföringen ut-
plånar skillnaden mellan militär
och civil befolkning. Giftgaser och
bombor dödar alla lika. Rätten att
döda tillerkännes även de civila
genom landstormen.

Landstormsovningar är ett myc-
ket uppskattat nöje både för dem,
som deltaga däri och dem som få
tillfälle att se på. Förra söndagen
var det Skansens julmarknad, som
roade Stockholmarna, söndagen
där förut var det landstormsov-
ningarna i Kaknästracken. 700

landstormare lekte krig med
stridsvagnar, granatkartescher
och rökbombor. 150 s. k. Lottor
förpläggade dem och åskådare, upp-
skattade till ett antal av ca 2000.
Följde med livligt intresse spelets
gång. Vad tänkte alla dessa män-
niskor på? Tänkte de på krigets
ohyggliga fasor? Tänkte de på allt
lidande och nöd, som kriget för-
orsakar, den andliga och moraliska
nedgång det medför! Vilken van-
ära kriget innebär! Låg där en all-
varstung, dystur stämning över
det hela? — Därom har man inte
hört något berättas. Det talas
bara om hur spännande det var,
om nyfiken intresse.

Det är givet, att så länge vi ska
ha ett s. k. försvar, måste detta
försvar underhållas, övas och mo-
derniseras. Men — krig som krig.
Och det är visserligen en bespar-
ning, men hjälper inte att nedru-
ta, om man upprätthåller den kri-
giska andan och föreställningen
om krigets oumbärlighet. Så länge
man förlägger den största foster-
ländska gärningen till militära öv-
ningar, är fredsviljan ringa. En
tanklös och kritisk allmänhet till-
bringar utan att resera sin sön-
dagsledighet med att begäpa dessa
fosterländska gärningar, vilkas
egentliga ändamål och innebörd de
lämna ur räkningen. Den allmän-
na opinionen godtar alltså kriget.

Lottorna borde ha sitt kapital
för sig. Men vi ha ej tid och ut-
rymme att skänka dem så myc-
ken uppmärksamhet. De börja till
dem, som ha valt att ge sitt in-
tresse för samhallet på ett sätt,
som hör till god ton, som ägnar
och anstår deras kvinnlighet, ett
sätt, som inte kostar mothug och
inte kräver självständighet, men
inhöstar pris. Och deras lättöppna
segrar äro en art av underhållande
sällskapliv.

Men anmärkningsvärt är, att
man i landstormsovningarna tar
med små pojkar på 12 & 15 år. Man
vill påtagligen ta dem direkt från
tenssoldater och pappaskar till
gasmasker och tanka, man vill
från början uppfostra deras krigs-
ka anlag och uppnå deras häg
till militarism. De följa tjugigt
sina fäder, och om så deras mödrar
och stystrar bli lottor, så stärkas
familjebanden åter av ett gemens-
amt intresse: k r i g e t.

Antagligen går det till på sama-
na sätt i alla länder. Där kan Eu-
ropa koeta på sig nedrustningskon-
ferenser. Det betyder ingenting.
Nationernas förbund blir till sist
istället ett krigsförbund.

Frågan om tomträten.

I Stockholms trädgårdstads avgräns-
vid Stockholms stadsfullmäktiges extra
sammanträde i måndag. Med 52 röster
om 38 hölls det av stadskollegiets ma-
joritet tillstyrkte förslaget om tomträt-
tes bibehållande som enda upplåtelse-
form. Som bekant hade stadskollegiets
högerrättsödet reserverat sig mot detta
förslag och förordat äganderätt jäm-
nads med tomträten.

Som skäl för denna ståndpunkt anfö-
de borgarrådet Jubin-Dannfeldt bl. a.
att tomträttsupplåtelsen aldrig kan mista
sig med upplåtelse mot äganderätt ifråga
om ekonomiska fördelar för stadens vä-
sling.

Eftersom tomträten tillits varit enda
upplåtelseform för jord i trädgårdstä-
derna har man också varit benägen att
översätta dess popularitet bland all-
mänheten. Man har helt enkelt inte haft
tillfälle att göra några jämförelser. Men
att äganderätten ändå är mera efter-
traskvärd bevisas av att människor söka
sig ut till enskilda utanför trädgård-
städerna, där de avstå från de bekväm-
ligheter som erbjudas på tomträttsom-
rådena, goda kommunikationer, inledd
gå, för tillfredsställelsen att äga jor-
den.

Borgarrådet Sandberg framhöll emel-
lerit, att tomträttsupplåtelsen också är
ekonomisk synpunkt visat sig vara för-
delaktig för staden. Det är det enda effek-
tiva sätt att bevara markförbrukningen
ett att allmänna. Avgifterna ha också va-
rit fullt tillräckliga för att täcka kostna-
derna.

De allmänna synpunk-
terna på frågan framfördes av borg-
mästare Lindhagen. Arbetet
för tomträttsinstitutionen är alls inte på-
gånget socialdemokratiskt angelägenhet från
början. Det var tvärtom liberalerna och
den patriarkaliska högern som vid 1900-
talets början ägnade sina krafter åt den
sak.

Det är en uppfostringsfråga det gäller,
uppföras till den rikliga upplåtelsen
om det allmänna rätt till jorden. Tomträt-
t kunde lika väl kallas reformerad
äganderätt. Det är här frågan om en kamp
mot den gamle Adam, upplysning och in-
te demagogisk lockelse. Ur kampen att
äga, och framförallt att äga jord, har all
öfrad kommit, och däri bottnar kriget.

Fjärde upplysnings- kursen

behandlande internationella problem och
konflikter, som utgör en fara för freden
och lägga hinder i vägen för ett förtro-
ende fullt internationellt samförstånd och ar-
bete, anordnas i Stockholm den 7-11 jan-
uari 1928 av Internationella Kvinnoför-
bundet för fred och frihet.

Hans excellens statsministern har, så-
vitt hans tid medgiver det, lovat öppna
kursen, och utrikesministerbjör med en
föreläsning behandlande: Något ämne
från Nationernas förbunds verksamhet.

Frågor, som röra ras- och befolknings-
problemm, komma att i dubbelföreläsningar
behandlas av professorerna Bernhard Karl-
gren och Otto Nordenskjöld, Göteborg,
pastor Paul Sandegren samt fru Anna
Bluge-Wickzell.

I frågor rörande arbetsfred kommer
ordföranden i Internationella föreningen
för sociala förhållanden inom industrin
fröken Kerstin Hesselgren att föreläsa om
»Nya former för arbetsrättsdödsdo nämnda
förening vice ordförande direktör van
der Leeuw, Holland, om »Samarbetet mel-
lan arbetare och arbetsgivare. Sekretre-
ren i samma förening miss Brenda Voysey,
England, redogör för föreningens arbete
och mål.

Internationella Kvinnoförbundet för fred
och frihet generalsekreterare miss Mary
Sheepshanks, Genève, kommer att bidraga
med flera anföranden, betydande kvin-
nornas världsfridsrådet. Därjämte kom-
ma flera för fredsarbetet aktuella frå-
gor att behandlas av andra in- och utlän-
dska talare.

Offentliga och halvoffentliga aftonmö-
ten anordnas i K. P. U. M:s hörsal och
eventuellt i andra lokaler.
För söndagen den 8 januari planeras
fredsugstinster.

Mötesplatsen.

Södermanlands Länsförbund av
F. K. R. samt Flens, Malmköpings
och Sparreholms socialdemokratiska
kvinnoklubb hade gemensamt
offentligt möte i Flen i söndags,
varvid fröken Kerstin Hesselgren
inför en talrik publik talade om
Moterskapsfördring eller om
samhällets ansvar gentemot mödrar.

Efter föredraget samlades me-
lemmarna av de båda organisation-
erna till kafesamkväm och dis-
kussion, varvid fröken Hesselgren
försökte få uttrytt hur kvinnorna
stälde sig till en del framkomna
förslag angående motherskapsför-
säkning.

Under diskussionen fastslogs att
medan vi vänta på motherskapsför-
säkning måste vi genom stadens för-
sorg söka förbättra tillståndet för
mödrarna samt åstadkomma bättre
ekonomiska villkor och resurser
över huvud taget för vår utmärkte
barnmorskår, så att barnmor-
skorna kunde stå mödrarna till
tjänst med kostnadsfria råd angående
ende såväl deras egen som barnens
vård.

Mötet ansågs av alla synnerligen
lyckat och givande.

H. J.
Eksjö Frisinnade Kvinnoklubb
hade den 3 december en talrik be-
sökt klubbafven i fru Helga Sjö-
strands hem. Till samkväm hade
inbjudits Frisinnade Kvinnor i
Nässjö samt medlemmarna i Inter-
nationella Kvinnoförbundet för
fred och frihet.

Ett värdefullt och intressant fö-
redrag om »Kvinnornas och deras
arbete» hölls av fröken Lotte Bur-
ling, Jönköping, som därvid även
delgav sina personliga intryck av
samarven med kvinnorna i Eng-
land. Den innehållsrika aftonen
utfylldes dessutom med musik av
fru Sigrid Höfrén.

Sedan detta samkväm har Fris-
innade Kvinnor i Eksjö lidit en
kännsbar och smärtsam förlust.
Telegrafexpeditör Anna Olin dog
den 3 dec. Hon var en gång en
av dem, som har upp rösträtts-
rörelsen. Tidevarvet och alla fris-
innade strävanden ha med henne
förlorat en av sina pålitligaste
vänner — Det samkväm, som ovan
refererats, var den sista festliga
samarven hon med sitt glada och
goda sätt hjälpte till att ge inne-
hållt åt, innan hon så övintat gick
 bort. M. J.

RATTELSE.

Till Karin Hammars artikel
Inre skoleformer i förra
numret av Tidevarvet fogas här-
med en rättelse. Utvecklingen av
barnantalet och gruppindelningen
vid Universitetsskolan i Jena stäl-
ler sig så:
Försöket gjordes med 21 barn.
Året därpå hade man 72 barn.
(40 gossar och 32 flickor, 1-8 skol-
året) delade på 3 grupper med 3
lärare. Nu har man ungefär 99
barn (1-10 skolåret) iklades i 3
grupper med 3 lärare.

GERTRUD LILJAS

första roman:
Paulina

»Berättelsen har något per-
sonligt, något gripande, nå-
got av inre nödvändighet.»

CARL-AUGUST BOLANDER
Dagens Nyheter.

5: 50.

BONNIERS

Protester.

Till föräldrar och uppfostrare

I landstörmsövningarna på Gärdet söndagen den 4 dennes ingick ett led, som icke kan undgå att hos varje allvarligt tänkande fredsvän väcka oro och bekymmer. Jag syftar på de s. k. landstörmspojarnas deltagande i striden.

Enligt tidskriftseraten kommo därvid till användning — låt vara i fingered form — det modernas krigets hjälpmedel: gasbomber, tankar, kreverande granater, kabin- och artillerieroll. Illusionen av en verklig slaktning gjordes alltså så fullständig som möjligt. Och pojarnas uppgift skulle vara att tätt i spåren på krigsavgångarna "hugga in på fienden". Detta förutsätter, att även pojarna måste vara fullt bevapnade.

Att stridsövningar för vuxna män anordnas, är en sak för sig, som i detta sammanhang ej skall beröras. Det är blott en konsekvens av den rådande uppfattningen av kriget som ett tillägg och nödvändigt medel att lösa mellanfolkliga konflikter. Det är mot barn och ungdom organiserade indragande i dessa stridsövningar, som jag vill rikta en gensegga. Ty som barn får man väl ändå betrakta 12 å 15-åringar. Vid denna ålder är det ej blott ändamålslost, att pojkar deltaga i stridsövningar, utan även direkt farligt. I en verklig kamp skulle de föga kunna utträtta, men genom detta lekande av krig bringas de den uppfattningen, att om — det Gud förbjude — leken skulle bli blodigt allvar, envar, utan barn, vore i sin fulla rätt att bruka vapnet. Men därigenom skulle — enligt rådande "Krigsroman" — ej blott de själva klassificeras som frändriktar, utan det samhälle de tillhöra med hela dess civila befolkning skulle i och med dettaamma uppbåra att anses som neutrala och vara hemfallt under fiendens rätt att mot dettaamma utöva krigets grymaste represaller. Att värna landet må vara vuxna mäns sak — det kan aldrig bli barnens uppgift.

Det är givet, att från pacifistisk synpunkt det måste anses som ytterst beklagligt, att barn på detta sätt på lek inbringas i en föreställningssång, där krigets berättigande och ofrånkomlighet utgör ett rotfast begrepp. Så mycket svårare blir därigenom fredsvännernas strävan att utbreda den mentalt, som ej i blodstugutela, utan i rättliga avgöranden ser ett människovärdigt sätt att lösa internationella konflikter.

Till sist skulle jag till föräldrar och uppfostrare vilja rikta en fråga:

Om det gällde, skulle ni då sända edra barn ut i strid mot fiendens kulor och giftgaser? Säkertligen icke. Men varför göra ni det då på lek?

Det finns ting så tungt allvarliga, att ingen tänkande människa borde vilja leka med dem. Och till dessa ting hör kriget.

Elisabeth Wærn-Bugge.

Rättvisa.

En helt ung föräldralös flicka är anställd hos en äldre man. Hon är arbetsam och pliktrogen. Han söker förföra henne och gör slutligen våldtäktsförsök. När han inte lyckas, tar han genom förtal heder och ära av henne.

Mannen har handlat likadant mot andra unga flickor. Han är alltså en ansvarslös brottling, en samhällsfarlig person, ehuru hans brott aldrig blivit uttalade.

Hur skall en ensam ung flicka försvara sig när hon råkat ut för en sådan usling? Att gå till domstol endast skadar hennes anseende. Han har inga vittnen på hans brott och sin oskuld. Det är nästan omöjligt att på laglig väg få skydd mot förtal, som berör en människas heder och lycka — alltså mer än livet. Bakdandaren är skyddad.

Den unga flickan blir förlövd med en man, för vilken heder är det högsta av allt, framförallt skoldagens heder. Utan andra utvägar att skydda henne, besluta de ta rättvisan i egen hand. De anses sanning och heder för mer än en uslings liv, och hon dödar honom.

De bägge simulera ej otillräknelighet och förklarar ja begärd handlingen i sinnesförvirring eller under förmildrande omständigheter, såsom annars ju är vanligt.

De dömas till lagens strängaste straff, livstids tukthus.

Men vad är rättvisa?

Är det att lika hårt straffa en usling, som begår lustmord för att tillfredsställa sin perversa grymhet och en värdlös, hederlig flicka, som försvarar sin heder?

Det sägs i de nordiska länderna, att rättvisan inte alltid är nog sträng mot hänsyns under andra luftströkar. Men är det ej rättvisare och bättre att döma efter brottets beskaffenhet, efter den handlandes sinne, såsom det i somliga länder lagstiftning heter: domaren skall först rådföras sitt samvete, därefter lagens bokstav.

Samtidigt med att mot en flicka, som försvarar sin heder, tillämpas Svär bud, "den som griper till svärd, skall med svärd förgås", gäller samhället i stort den motsatta principen. Det inkräper såsom den högsta plikten för alla unga män att döda — icke brottslingar utan hägerliga människor, familjers och föräldrars försörjare. Den som vägrar blir straffad såsom en brottling.

Vi vänta att domen över Margit Niminen och Allan Toruudd skall revideras vid högre rätt. Eljest måste kvinnor uttala sin protest emot härhåten.

Ty lagarna måste dock vara till för att skapa rättvisa och inte oaktvissa, för att skydda den värnas och freda heder och lycka och inte tvärtom.

Ragnhild Modin-Ringström.

Utän att taga ståndpunkt till den framställning av förloppet som här ovan återges — eller till någon annan — vill Tidevarvet understryka synpunkterna på det vanskliga i samhällets plikt att straffa efter lagens bokstav — det meningslösa i att sätta exempelvis sådana som dessa två människor i livstids fängelse.

Appropos den medicinske nobelpristagaren.

Sen utridiga tider ha människorna på olika platser på jorden gjort den erfarenheten att en akut febersjukdom ej alltid enbart var av ondo.

Den enda sjukdomen tycktes ha kraft att förgöra dens andra. Som en sådan hälsobringande åkomma nämner redan Hippocrates frossan eller malarian, vilken uppges kunna bota den heliga sjukvan — epilepsin. En tro som fortlevde i medeltiden. För den franske kongungen Ludvig IX, som led av fallandest, uppsådes förbuds att han måtte ådraga sig tredje dagsfrossan för att på så sätt bli av med sin epilepsi.

Kron melanokli och andra sinnessjukdomar uppges hava varit förbättrade av tillståndet åkta febersjukdomar, och man sökte med varjehanda medel i betydande slyte framkalla febertillstånd hos olika sorters sinnessjuka. Den hemska och obotliga sinnessjukdomen paralyse generade sökte man redan i mitten på förra århundradet på detta sätt påverka. Wiener psykiatern Wagner von Jauregg framkastade redan 1887 den tanken att malarian skulle vara en hämplig och användbar febersjukdom, men det dröjde 30 år innan han verkligen började med denna behandlingsmetod. 1917 insympade hög 9 stycken paralytiker med frossa. Resultatet blev uppmuntrande, och har sedan utförts icke endast i Wien utan överallt i världen och professor Wagner är en av årets nobelpristagare i medicin.

Erfarenheten om denna behandlingsmetod ströcker sig alldeles endast 19 år tillbaka men åsiktliga till paralytiker ha dock behandlats jämte andra s. k. parasympiska sjukdomar, d. v. s. sjukdomar uppkomna i nervsystemet på bas av en förut ådragen venerisk sjukdom, syfilis. Den förstnämnda sjukdomen, paralyse generade, börjar med rubningar i nervsystemet och självlivet. Darning och överhoppande av bokstaver, åsådkommer förändringar i handskriften, slodrigt tal, ojämn gång, obehärrat sinne, storhetstider, hallucinationer. Sedan kommer tilltagande förlämbing, avtrubning av alla självlivets funktioner och sjukdomen leder under mer och mer tilltagande andligt och lekamtligt förfall hos patienten i översvägande antal fall till döden under 1 å 2 år. Möjligheten till varaktig förbättring har knappast varit mer än i proc.

Ty tillägnas en sådan paralytiker kan få insympad på sig den här omstade tredje dagsfrossan ju stöfre utskit att den skall göra nytta. Antingen överföres malarisjuk blod direkt eller få moskiter bita först en hämplig malarisjuk och sen den sinnessjuka. Efter en inkubationsid av

En gratislektion i hembakning!

N I VET vilka lätta, delikata, ljuvligt doftande bakverk Ni får med Rumford bakpulver. Nämligen, vad säger Ni om en gratislektion i tillredningen av Rumfordbakverk? — Den erbjude Er i form av Rumfords nya, förtylsande vackert illustrerade receptbok, redigerad av fröken Ida Norby — föreståndarinnan vid Fackskolan för Huslig Ekonomi i Uppsala — och innehållande 50 läckra recept på kaffebröd, tårter och bakelser, storpor och kex, matbröd, mjuka kakor och smbröd

Sänd in kopprören här sedan i öppet kuvert och Ni erhåller ett receptbrev till boken — den bästa hjälpen Ni kan önska Er för hembakning!

det hälsosamma fosfatbakpulvret — det enda äkta

RUMFORD

Sänd den kopprören i öppet kuvert till Sveriges franska.

AV HUGO ÖSTERBERG.

Vad god sänd mig ett gratisrecept av Rumfords nya illustrerade receptbok.

Namn _____
Adress _____

7—30 dygn börja feberaktigheterna med frossabakningar. Patienten bör på igenom 8—12 stycken och så få äta för att bli av med malarian. En förklaring kan spridas redan innan första feberanfallet kommit och tilltar sedan under en annan. Stilen blir stadig. Ung bokstaver biftfulla, storhetstiderna krympa samman, sjukdomsinakt inställer sig och hospitalet portar öppna sig och många kunna återgå till ett verkligt liv från att ha varit dömda till det mest föredranda sjukdomstillståndet.

Även om det ej tycks ha lyckats få full hälsa i mer än 30—33 proc. och delvis förbättring i åsikliga totala procent ytterligare. Är det dock av oerhörd betydelse, när man betänker hur trötligt sjukdomen förut lett sig.

På samma gång som professor Wagner von Jauregg gjort sig väl förtjänt av sitt pris konstaterar man som så många gånger förr, hur allt går igen.

Ny docent vid Karolinska institutet.

Med, dr Nanna Svartz har förordnats till docent vid Karolinska institutet, och Sverige har därmed fått sin första kvinnliga docent inom den medicinska fakulteten. Dr Svartz blev med. kand. 1914 och med. lic. 1918. Hennes vetenskapliga forskning har i huvudsak rört sig på bakteriologiens område och hon promoverades i våras efter en doktorsavhandling om tarms bakterier. Hon har i flera år tjänstgjort vid Serafimerlasarettet i Stockholm som underläkare o. amanuens och ställigen innehått ett flera månader långt förordnande som överläkare där.

Dr Svartz är även medlem av kommittén för kvinnliga läkare. Men huvudparten av hennes intresse har ägnats det vetenskapliga arbetet och hennes uppgifter som läkare.

"Den roman jag själv tycker bäst om är

FLYKTEN TILL EGYPTEN

— i ingen annan bok har jag givit så mycket av mig själv" säger

Grazia Deledda

i ett intervjuuttalande till Bonniers Veckotidning

Pris 5: 50
i halvpris bund 10:—

En rak och spänstig hållning

är möjlig endast om Ni lämler ryggen rak. En rak rygg betyder återfått fri och djup andning samt motverkar tvärt. Ryggskållaren STÅGÖREBYOR tvingar ryggraden och ryggsomkostlaren att intaga sitt naturliga, rätta läge, utan att det känns som tvång. Efterfråga STÅGÖREBYOR hos

KIRURGISKA INSTRUMENT FABRIKS A.B.

KIFA

Begerögatan 31, Stockholm. Tel.: Norr 286.

Revolutionsdagar i Kina. Kvinnsidor. Viktiga synpunkter.

Tidevarvets medarbetare träffar en på händelse fröken Ingborg Wikander, som sedan början av sommaren varit hemma i Sverige efter en mångårig verksamhet som missionär i Kina.

Det är nog sant att den uppfattning man får genom tidningarna inte alltid är iullt riktig, säger fröken Wikander. Alla underrättelser från Kina kommer över England där de givetvis fångas betydligt av det parti, som till följel har makten. Jag vill där för sällan tro på uppgifterna förrän jag fått dem bekräftade direkt från. Så mycket är säkert att det sista revolutionsåret sett det alla värsta vi sett därut. Det var ju en fortsättning på föregående revolutionerna 1911-12 när kejsardömet störtades. Föroppningarna om att kunna införa demokrati i Kina blev ju alla inte uppfyllda, utan ett fåmansvälde, som snart övergick i envælde, och mycket liknade kejsardömet var vad man fick istället. Utan allmän utbildning är det inte lätt att bygga upp ett folkvalde.

Men fanns det inte något slag av representation!

Landsdagarna i provinserna var mest kunging med olika röster, där guvernörerna bestämde som de ville. Provinserna är ju stora som riket. Hunan, där jag bott ino är ju till ytan ungefär som Frankrike och har 30 mil. inenvånare. Guvernörerna som kom efter vicekungarna i provinserna vid republikens införande voro mestadels generaler, mycket krigiska och med stor makt. Efter den förste presidentens död gävo de sig i strid med varandra och ett militärvälde av det mest betungande slag fick man i stället för den återlängtade demokratin.

Tack vare de mest hänsynslösa pålogar, rövejeri och brandskattning blev fattigdomen och förfälet bara större.

Så bildades ju kungingning, nationalpartiet, av Dr Sun Yatsen, "revolutionens fader". Han gav ut en bok där han behandlade folkets tre principer, rasens enhet, folkets självstyr och rättens att leva som människor. Den sista principen behövs ingen annan förklaring än det faktum att omkring 1/4 av Kinas folk, alltså omkring 100 mil, ständigt lever på svältgränsen. De sover ute på trasiga mattor eller bor i dåliga hyddor, där det regnar in.

Dr Sun bildade ungdomsförbundet av studerande ungdom och utbildade dem till skickliga agitatorer. Trots landsförvisningar och hälsugubningar växte nationalistpartiet övbrutet. Det är förtänt rätt intressant att veta att Dr Sun, som bl. a. bott några år i Salt sjöbaden och var mycket inne i svenska förhållanden, i mycket

ville ta Sverige till förebild för det nya Kinas statskik. Han tänkte införa en representation liknande vår gamla förständigrepresentation.

När Kuomintang 1922 ingick i allians med det lilla kommunistpartiet, som uppstätt, märkte ju kommunisterna upptogs bara som en grupp inom kungingting, som pionjärer för idéernas främjande. De var förstrade i Moskva, dit de sändes några hundra om året på stipendier. Nu fick man istället för kravet på frihet och rätt snart bära helt andra slagord. "Död åt utlänningarna", "bort med missionärerna", "bort med bil fienderna", man fick vinande småstenar efter sig, där man gick, de spottade på en och ropade "utländska djävlar".

Så utbröt ju revolutionen förra sommaren ett år efter Dr Suns död 1925.

Dr Sun höll strax före sin död på att sluta fördrag med sovjet. Det var ett ödesdigert beslut, som hela Kina fått ångra och djupt beklaga. Men till stor del måste man säga att det var stormaktarnas hållning som drev Kina i de förlärliga konvulsioner som följde efter närmandet till sovjet.

Kina hade ju upprepad gånger försökt att bli av med de orättfärdiga fördragen, som påtvungits det av västmakterna, men dessa lovade bara att så småningom gå med på Kinas begäran och höll aldrig sina löften. Ett exempel på arden av dessa fördrag var t. ex. 5 % tull på utländska varor medan Amerika kunde lägga 60-100 % kinesiska. Också de befästa områdena, som hörde under de utländska legationerna verkade upptrande på Kinas folk.

I Hankau t. ex., som ligger 100 mil in i landet, låg förra sommaren 7 främmande maktors krigsfartyg med kanonerna riktade mot land, mot kinesernas eget land.

Kantonerna välspråk var "framtid" och också kostarlivet, men aldrig tillbaka. Många av de unga, som från början såg sig till armén, fick också ge livet för sitt valspråk.

Medan Kantonerna höllades som befriare, började folket så småningom resa sig emot kommunisternas framfart. Det blev ju en brytning mellan nationalisterna och kommunisterna, man kom tillfred med att det inte var samma sak som de båda partierna menade.

I tre av de stora provinserna fick man uppleva den mest fruktansvärda terror från kommunisternas sida. Hastiga dödsdomar, ibland utan att ens riktiga identifikering offret, skedde på minsta anläggelse. I en stad döddes på en dag 50 personer. Hus brändes och förstördes, är som en brygd, där allt studer och jäser. Med diktarens hänsynslöshet kastar han dit allt som blir levande för honom. Man undrar, om det skall ricka århundraden, innan bryggen klarat, så att man kan se dess färg och ursklicka dess smak. Men man vill inte skjuta frågan över på århundradena. Man tvänas att söka ett förlösande ord, som kunde bjuda ett ögonblicks ro och klarhet över de rasande vågorna — över "massans" rörelser och de enkla människors kamp och lidanden.

"Gladdok mer än en stor, han

Fru Rodakur.

Anbåder förordam om plats för nedanstående i Eder nästa tidning.

Det är ej alla levande efter döds kvinnors eventuellt vackra eller fina, oändliga goda sidor det är frågan om utan tidningarnas "Kvinnosidor". Dessa obligatoriska bilag till de dagliga tidningarna, arbetstidningarna såväl som de flesta andra, där kvinnorna teckrare typografiska och manliga redaktörers ordningarna såväl som uppgifterna om kåldolmar och strövat potatis eller fransk matsedel. Dessa nedsidor (ly det är av nåd som kvinnan får tala i församlingens en gång i veckan), dessa nämnda kvinnosidor är en ljusthet i all symmetri i arbetstidningarna, vars publik och vars skribenter, män och kvinnor, är ungefär likaåldra vad inkomst och vedermodet beträffar.

Ja men det fanns ju kvinnosidors insändare med. Ja från finska det. Denna tidning t. ex. I den här förekomst attika, som skulle ha gjort någonting nytt, om de placeras i dagstidningarna, ej bland kål och potatis, utan där män, bl. a. dagstidningarnas redaktör, värdiga låsa dem.

Nu är det höjden av tillförlitlighet, höjden av vilighet att låta Kvinnoan — Modern — Hustrun — Arbetarkan, ja varje inte Gullikan, göra sig börd på en sida i tidningen en gång i veckan. Det är nöjligt att dessa röder dikteras av den svaraste slackmakten. Kvinnoan blir ju aldrig nöjd. Hon borde ju känna sig hedrad av att låta, björna åt biljande redaktörer — hålla dem varma vid måsling och klockst. Ja, en kvinna kunde väl vara både hedrad och nöjd med att få hålla en livslevande redaktör med torra strumpor. Men det är hon inte den anspråkslösa, hon tror hon behöver något. Nu finns det föregångit sig svans och löd kan skola en tvist, laga ett mål mat och skriva en klar och klok artikel, och dessa kvinnor skulle väl ej liksom de speliska avsnitt särskilda planser och sidor all vistas på.

Med vördnad och hävan.

Mo.

i missionsskolorna kunde man finna all sönderlöshet och förstört, böckerna låg sönderrivna utredning över sig. Men efter ett års överbörda lidanden för folket störtades ju kommunisternas välde i juni-juli i år.

Missionärerna var väl också utsatta för stora faror!

Ja, ingen som inte levat i ett revolutionensland kan göra sig en föreställning om, vad en revolution vill säga. Hets, osäkerhet, feberstämning var man går. Tala inte högt, nämna aldrig ett namn, tro inte någon människa, frukta spioner överallt, det är reglerna man har att följa.

Vi måste ju också lämna landet, eftersom vår närvaro gjorde de kristnas ställning så mycket farligare. De som stod utlänningarna nära fick vara beredda på sin värdelidanden. De utländska myndigheterna gävo och ordet om att främmlingarna skulle lämna det inre av landet.

Under italiens sol är titeln på den roman varmed fru Gerda Hellberg-Castelli debuterade för böstena. En vilt fluga kallar hon den volym med vilken hon nu fortsätter sin cykel, som efter följande skall föreläggas fridrig till nästa jul med delen nummer tre. Fristående och var för sig helt avslutade öre emellertid dessa delar, om det ock är samma människors öden som följas från volym till volym.

Under Italiens sol är, som sagt, debutboken och den här många språr av att det är en nybegynnare som hållit pennan. Den skäliga tunna handlingen — en ung svensk skrämserska, Frigga, kommer till Amerika, "upptäcks" av en rik hertiginnas, följer henne till Rom och lär där känna en italiensk präst och kompositör Lelio, som föreläskar sig i henne liksom hon i honom. Likas ut med episoder som Frigga ju något som helst därmed att skaffa, personerna öre schematisk tecknade och de städer och landskap som inramma dem likaså.

En vit fluga betecknar en avjorden utveckling till det bättre. Språket är lugnare och klarare. Personerna ej längre litterära klischeer, handlingen om inie rik, så i varje fall fastare byggd och mycket från parenteser och utvikininger.

Lelio och Frigga ha i denna andra romanen blivit gifta och efter ett par irrande år återvänt till Rom, där de med sin lille son leva ett liv briddat av kärlekslycka. Mot dets blott i alltför ljusa färger målades äktenskapet ställer förf. ett annat, svenskt-italienskt även det, men disharmoniskt och omaka: mellan den Raffaele Soris är - & kunnigt odaglig. Lene hustrun är energisk och kraftig men hård och dömande. Och trots mycken god vilja är det sällan

Hur har det gått för de kristna efter revolutionen!

Sedan kommunisterna störtats ha K. F. U. K. där jag arbetat, återfått sin egendom liksom många missioner. K. F. U. K. följer i stort sett samma linjer som kuomintang, som bl. a. har folkbildning på sitt program. Det hindrade emellertid inte kommunisterna att beslagtoga deras hus, deras kassor och tillhörigheter.

Men nu står man redo att ta upp arbetet igen med dubbel hänförelse och stort hjältedmod.

Det återstår också bara att hoppas att nationalpartiet slutligen skall segra. Man hoppas för framtidsidéernas skull. Det kinesiska folket är ett lagtydligt, klokt och förståndigt folk, det är både värligt och tillgängligt och det har utsatt i svåra lidanden. Man måste upprättligt tänka att framtiden skall bli ljusare och mindre blodig än de gångna svåra åren i Kina.

varje dött stämmer. Man tar inte fel på vilken av bokens båda kvinnor, som låter de rödblonda lockarna som oftast blåsa fritt — och vilken som alltid här den röda huvudduken stramt åtknuten ovanför de raka, sammanvuxna ögonbrynen. — Det är ägonen under den duken och de ögonbrynen, Daschas ögon, som på ett vis behåller hela boken. Men man är mest rädd för dem, och för vad de ha att säga, i den stund de bara blev "ett par plågade ögon, som darrade och strömmade över av tårar".

Glejb, den unge smeden, kommer från den röda fronten åter till sin hembygd. Han har längtat i tre år efter Dascha, sin hustru och efter arbetet i den väldiga cementfabriken, som varit runt omkring honom sedan han var barn. Men fabriken är död, förstörd. Arbetarna driva omkring och slå dansk. Och häns hem är förstört. Dascha är ledare för en kvinno-grupp och har ingen tid övrig för

de av sin förbindelse vinna ut annat än slitningar.

I denna Lena har emellertid förf. givit sitt tilläta bästa prov på att hon är en öppnande förmågale. Hon är verkligen en levande varelse. Ellen Key har sagt en gång om Ann Charlotte Leffler, att hon ägde få fel men på ett samtidigt saknade vissa förtjänster. Detsamma skulle man kanske kunna säga om många medlemmar av vårt svenska folk, och detsamma gäller om Lena. Hon är hederlig och vill alla rätt, hon är duglig och kraftig, frodast och i grund och botten varmhjärdad. Men hon är full av fördomar, oförnögen att sätta sig i andras "ätt att tänka. Hon travar på på den vägg hon anser vara den rätta utan att ana att hon kan sára och skada. Hon har lättare att se deliga sidor än goda, lättare att klandra än att förstå, lättare att själv vara generös än att tackasamt taga emot. Fört, som ej förmår skildra en italiensare övertygande, har sett några speciella svenska lyten så att säga med italienska ögon, och om hon ock i sin iver blandat över, så har hon i varje fall här givet en människoskildring av mycket stort intresse.

Frigga, den andra av bokens huvudpersoner, är mindre intresserad. Hon är så helt fullkomlig, att hon med förlov sagt emellanåt för kändare avskilda en italiensare övertygande, har sett några speciella svenska lyten så att säga med italienska ögon, och om hon ock i sin iver blandat över, så har hon i varje fall här givet en människoskildring av mycket stort intresse.

Frigga, den andra av bokens huvudpersoner, är mindre intresserad. Hon är så helt fullkomlig, att hon med förlov sagt emellanåt för kändare avskilda en italiensare övertygande, har sett några speciella svenska lyten så att säga med italienska ögon, och om hon ock i sin iver blandat över, så har hon i varje fall här givet en människoskildring av mycket stort intresse.

Gunhild Bergh.

Honorine Hermelin.

Att födas på nytt.

"Det är ett uppkakande bevis på vår tids rasande tempo" — skriver en kunnigare av modern rysk litteratur, Maria Lazar — "att det unga Ryssland knappt tio år efter sin uppkomst redan frambragt sitt stora epos. Böcker däri kommunismen mer eller mindre konstnärligt propagandas, ha visserligen under de sista åren över hela världen framsprungit som svampar ur jorden. Fjodor Gladkows roman Cement är det unga Rysslands första verk, som ej skrivits för folket utan ur folkets mitt. Det är sin samtids blodiga, vilda, mångfärga epos."

Cement har i dagarna kommit ut på svenska i översättning från den tyska upplagan av Karin Boye. Sakerligen kommer den att tränga sig fram över jordklotet. Liksom under förra århundradet den skofjodor Gladkov: Cement. Frams förlag. Pris 85 ö.

är en primitiv diktare" — säger Maria Lazar — "Tavlan, ögonblickets plastisk är hans konstas element".

Han är lika känslig för hästucken, den söta, jänsade lukten av förmultning, som strömmar in genom fönstret i kalla, metalliska, friska vågor, som för så länge döda fabriken första andetag, den första skälningarna i maskinerierna — dieselmotorernas ständande och tjut. Havet brinner som en lysande såppbulla eller vråker mot hamnens måktiga massiva betongmurar och stiger i höjden som vattentrombor under en cyklon. Han har sett getternas ormögen och delfinernas glada, blanka ryggar — och för honom själva vidderna, fabriken och de väldiga viberna sin sång om det väldiga arbetet.

Och människornas Tavlorna skiftar — mellan fabrikskommittéer "tobakörsk och stinkande svett av införkad syrlighets" massmötenas och gruppmötens böljande röra — och de enkla människornas utmejlade stunder, där

hem och äktenskap. Hon möter honom som en främmande. Deras enda barn, lilla Njurka, är på ett barnhem.

Allt är förstört, människorna, maskinerna, det dagliga livet, till och med kärleken.

Boken handlar om hur Glejb med övermåttlig ansträngning sätter fabriken istånd och igång! Det är "produktionens återupprättande" i Ryssland genom det mest glödande, sammanpressade, självförgåtade personliga initiativ, som glömmar allt och förläster allt, blott den forna fienden är villig låta sina krafter gå in i det stora verket. Den handlar också om all motstånd — genom hela boken följer återuppbyggnaden fram och tillbaka. Glejb själv är blodig mot den iskalla byråkratin, mot folkhushållningsråd och Co-mentcentral, mot nödvändigheten "att installa arbetet, tills frågan blev upplärd, om det var ändamålsenligt och nödvändigt att sätta fabriken igång".

Man ser i blyxtbelysning hela

Prinsessan Sofia Alexandrovnas klostercell.

Under fyra dygn hade jag rest oavbrutet dag och natt, då jag i morgon ågnade in på Kremlen i föregångstidningen i Moskva. Det övliga och ej omodigt äro så många pruntade med oförnyta levostachkar vidtog, men då denna devischka behörfvigen utageras kände jag mig åter väl till mods, och åsynen av Moskva grep mig med all sin tjuskrift. Moskva är Ivan den förklaringske stad och något av hans magiska kraft över den. Ännu mer eller mindre latent över den. Den är även den historiska traditionens stad och stämmer som sådan sinnet till andakt. Jag passerade på min väg såväl franska tilltörstade kloster som Hitrovi Benok eller Jiggartorget och hittebarhuset, där cirka 10,000 barn fostras, och — alla platser där jag vid mina besök i Moskva med förklarig uppehålligt mig, och som slutligen till "gränden med de många klockorna" — vilken jag under mina senaste studier kommit att få en fristad.

Redan samma kväll måste jag förbitta till Peterburg, och det gällde att begagna tiden väl, om jag skulle hända återse de förnämsta av mina älskingsställen. Min värinna, en infödd Moskvit och väl förtrogen med min smärktlik, uppgjorde marschutan. — Först ett besök på Kremli med avhörande av den berömda kören till Uspenskiakatedralen, därpå den för mig liksom för tsaren ritualen lika uppvakningen för varje pravo slavs öppnare till "Heriska Guds Moder" — hemort, älskingsort, kyrka och slutligen middag på Slavianski basar.

Då vi genom den heliga porten stego in till Kremli, såsade ett klocka förbi, draget av sex svarta hästar med kuk och betjänt i elegant linne. Lömlöst skundade allt söka den "Heriska" i hennes kapell — det för varje rättrogen välsändad ekippaget bortförde henne såmligen till någon förtäring. Och medan åsynen av hennes sålänad sådan bild kommit den tyende livsögnast att återvända till den döende eller ger heligens kraft åt bröllop och barnöpp — alls för en rundlig jordisk penning — fylles hennes plats i kapellet av en kopia, inför vilken strömmen av de besökande frambräsa sin åkalan och sina brinnande böner.

"Har ni någon sin vart i de ortodoxa förnämsta sunnekloster?" frågade min kamrat, medan vi betraktade det smärktlösa momentet, över den plats där storförst Sergej blivit mördad.

"Ni menar det i vilket Peter den Store lått insäpara sin syster Sofia?" frågade jag. "Så vitt jag minnes rätt" svarade jag, passerat det en gång, då jag färdades till Springenberg, och frapperades särskilt av ett utanför stående ekippage som sådes vara prinsessans och som var om möjligt elegantare än den "Heriska".

"Utan all fråga, bekräftade min kamrat, "men så är hon också mycket rikare." God åsens vet, hur många millioarder klostret äger. Jag har själv besökt det en gång för att beställa broderier och fastnade timalt blott för Klosterkatedralen."

Efter en stunds överläggning bestötte vi att kombinera en åkurt dit. Klosteret ligger omkring 15 km. från Moskva, och dess starka murar trotsade på sin tid

fransmännens energiska stormingsförsök. Det mötte inte hinder att komma in genom portarna, men de kapell som stod öppna, erbjödo ringa intresse och en plötslig, nästan förskrämd trötthet överföll mig. De fyra resedygna vederbörande, som jag hittills käckt burit, trängde nu skingningslöst på mig. Mina lemmar verkade av att ha måst ligga inlänkade på en hylla, vars tränga utrymme till två tredjedelar upptagits av mina resefektör, näsa och svaga kändes fylla av den skälliga klupefluten, och hetta min fysik föreföll på en gång i öng.

Oktoberfesten svepte kall omkring sig. Jag had min kamrat söka ett rum, där vi kunde erhålla värme och vila till afton-gästnästerna började och katedralen blev tillgänglig.

"Låt oss komma in i bageriet!", föreslog hon och förde mig till en sidoflygel. Det höga gallerfönstret i muren där jämte träden utanför syntes mig så bekanta som mitt öga välrat därpå orkneliga glimmar. Vi stego över en snitt tröskel och knackade på närmaste dörr. En ung mörklagd sunna öppnade för oss. Min kamrat samtalande med henne på ryska och för trött att ens försöka följa samtalets gång ägnade jag mig helt åt njutningen av värmen och renheten i det rum, där vi infördes.

"Sitt ned och vila främling!" uppmanade mig nunnan på vacker franska. "Jag hör att ni är en resenär, som likar vår "Heriska Guds Moder", och jag vill med glädje betjina er."

"Mitt samvete, som genom den påkoma tröttheten befann sig i ett särdeles känsligt tillstånd, vred sig som orm i mig. Jag sjönk ned på en träbänk och lade min Baedeker under huvudet. "Storre Gud!" tänkte jag, under det mina ögonblick föllt samman, "skall jag nu nåddas hälla ut ur del om bedrageriet i det andra! Hade jag ej för ett par dagar senare i Taurisya stannat till mig den ryktbare pater lidens välsägelse, lika djärvt som Jakob stål välsägelsen från Esau — om och min vinst ej var lika rejält som patriarkens hade den dock ett fullgoda värde som ett fiffigt gyllerlind med den heliga parten, vilken svurit att sönderlita och förbanna alla journalister, enhälligen till kvinnliga — och nu skulle jag lista mig till värme och omvärmd genom en fingerad vänskapställning till den skånska av alla madonnor!" Hjemrens vägor gjöde högt inom mig och vaggade mig i en förskräcklig sömn.

Hur länge jag legat i marlik vända vet jag ej, ett stönande kom mig att vända på huvudet, och jag såg en kvinna i namnlös fasa stirra mot gallerfönstret. Jag följde riktningen av hennes blick och vilde upphäva ett ångestkri, men en ett ljud kom press sig fram ur min strupe. Den stannade, som måtte mig kända att inte gals. Tält utanför fönstret stod upprett på galge och ej blott i dessa utan även i tredregnarna hängde människor med ansikten förvirrade i dödsdamp. Somliga efter voro längesada döda, och deras försmultade kroppar spredde en oödlidlig stank in i rummet, andra åter plinades ännu i oblygga marer.

Allt jag sett allt detta för slog mig å-

nyo som något oemotägligt, men var? Mina ögon sökte kvinnan — hennes gestalt var fylld och tämligen högreast, anledningen djärvt skurna, och läpparna, vilka nu liksom stelnat i ett nödropp, sågo ut att kunna krökas in obändigt trots. En enda liten detalj skingrade blott dunklet i mitt minne — det var Sofia Alexandrovna, tsar Peters syster, där från sitt fängelse tvingades att äta sina anhängares avrättning. För många år sedan hade jag stått i närheten framför denna soor, återgiven av Rjepins pennel, och kände igen den i varje detalj. Vad skall väl nu följa? tänkte jag under följande försök att torke ångestsvetten ur min pannas.

Varje dödsryckning hos offren åter speglades i hennes ansikte och i den kvi-dens som pressade sig fram över hennes läppar låg alla oslagas kval. Min skrämsel väkte för varje sekund. Kunde jag blott komma ut ur cellen, innan någon lade märke till mig, innan någon lade en snara kven om min hals? Jag hörde fång-knektarnas rop till ryckoms offer och kryptade samman i vanvetligt skrick.

Plötsligt förmag jag rasslande av vapen, en dörr öppnades och framför mig stod den man jag mött i alla grenar av Rysslands utveckling, personifikationen av dess världshistoriska kraft, men också av dess lyte — Peter den Store. Det var som hade jag hela tiden väntat att han skulle komma. Där han ej fanns föleades det fundamentala, och vad frågan en gläde, följde den dock flytande till hans kraft ingick. Hitt. Jag hade berömd, berömd honom, där han på raft springare rilla upp för den lodräta klippan, jag hade fasat för honom, där han håller ransnäkning med sin olyckliga son, men av alla bilder jag sett, hade dock ingen etast sig så fast i mig, som en jag påträffat i ett gammalt ryskt, och där han framställes som en oupphinnelig charmerer, vilken likt ett sig rustningen på och igen fördes ströms omsorg till knuten på den fladdrande röda halsoled han bar ovanpå vapenskrudet.

Inte ett språk av tjuskräften i denna bild fann jag hos mannen framför mig. Den smala mustaschen prydde visserligen lika kokett hans överläpp och hakans skönhetsgrop fanns där även, men ögonen voro blodsprängda, och ansiktet lågdrag av en vrede, som vanstälde varje drag där.

Kvinnan vände sig om och såg på honom. "Ångesten i hennes blick strögrades en sekund, ägnat fördes till till förfult, hat. De välsade några repliker — hans svärd ljög visande ur skidan, men just som han skulle ge sönder dödsduppet, sprang vapnet sönder och föll med ett skarpt klingande på stengolvet. De stirrade som förlamade på det söndersplittrade svärdet.

"Gud vill ej tillsläja att jag förgriper mig på mitt eget blod!" sade han därpå med bruten röst, och de båda syskonen kastade sig gråtande i varandras armar. En smula ömhet, som fölls fylles med människor, och jag skakade av att min kamrat röde vid mig.

"Var är jag?" stammade jag och sökte reda på mina begrepp. "På historisk mark — precis i den cell, där prinsessan Sofia från fönstret framför Er tvangs att äta sina anhängares avrättning. Nunnan har just inträtt hit för att bringa sin syster om livet, och hur

En bild av skönhet och behagen

A.-B. BANAN-KOMPANIET.

är som ett blomster om hösten, om inte hälsan står bi. Ett hälsobringande skönhetsmedel, som aldrig förfelar sin verkan, är en rationell diet på Jamaica-ban-ner. De äro naturens eget recept mot all förorening. Liksom de själva äro obesmittade av smuts.

hon genom ett direkt ingripande från Gud räddades. "Silbasant!" mumlade jag ännu fängselt i min drömsyn. "Ja, det var en högt underbar historia", medgav min kamrat. "På vilket språk berättade hon den?" frågade jag. "På ryska naturligtvis, ni so ju." "Tror ni att jag skulle förestädd vad hon sagt om jag varit värd?" "Knappast, hon talar en sydryska munart. Men låt oss nu skynka till messan, när det här spöka i det här rummet och hennes berättelse har skrämt mig."

Mitt huvud brände, jag mottog med locksmånet en kopp te och ett par heliga bröd ur nunnans hand och följde sedan min kamrat till gudstjänsten.

Katedralen var i halvöknen, och de besöjande gestalterna ljå högtidligt och ljudlösa rörelse sig därinne liknade upöblidar. På grova mattor låg mer vid dörren sutto några nunnor, min kamrat trodde på bestraffning men ingenting i deras yttre visade angav botgörerskan. Förnämigare nunnor med höga sammet-

kalotter på huvudet inträdde och hälsades respektfullt av de övriga. Slutligen syntes prinsinnan, iförd en halvmeterhögt gredfina sammetsbåvra och ett silkesmjukt öd. Hennes långa slip upphars av papper, och hon framsteg, hälsande församlingen med en värighet, varill jag sållan sett motstycke. Då hon intagit sin plats framträdde pater, och välsägelsen började.

Bes den framrytande solen förjagar mörkret, trängde sig de ljusa tonvägorna i kören fram genom basunens mörka klångfärd och löste mig ur det beklämnande grepp som hållit mig fången.

En blick på klockan visade, att vi måste skynka till staden. Vid gallergrändens sammanträffade jag med den vänliga nunnan. "Jag stack en sedel i hosen-han." "Till ljus att bränna vid prinsessans Sofias arkofasa", sade jag. Hon nickade och ville gå, men vände sig plötsligt om och yttrade:

"Om ni önskar skall jag även å Edra vägnar ledja för hennes själ."

Ida Bäckman.

Troitskproblem — i denna fard-brikskell någonstans nere vid Svarta havet — och Balabanovas tragiska kamp. I "kommissionen för partireningen" dikteras beslutet av en främling från öentraikommittén, "den magre mannen, blind i sina rörelser, i sitt minspel, oöpenomtränglig i sina tankar, utan löje och smärta." Den bäste, den mest levande, blir utsluten. Det är Sergej "den intellektuelle", för vilken förut alla hand — med familj och det gamla samhället — brustit, slitits. Han lever i sitt lilla rum i kommunhuset och arbetar, arbetar. Han blir utrensad, men inom honom klarar vissheten, att om han blir utkastad på gödselhögen, så betyder det att han är nödvändig för framtiden. Han måste arbeta, bara arbeta. Han är vördt åt historien som kraft, som element i en maktig process."

Sergej är bokens hjälte i djupare bemärkelse än Glibej. Så har dik-taren skapat honom, antingen han menat det eller ej. Det är Sergejs

ord, hans handlingar, hans öde som väcker de djupaste kvarvirkande processerna i läsarens själ. Det är Sergej, som fångar den fråga, den tanke, som flyttar förbi på varje både, men ständigt jägas undan av bokens och händelsernas rassande tempo: "Kanske hela historien ligger gömd i de enkasta ögonblicken? Kanske det viktigaste inte är tiden — utan ögonblicket; inte människligheten — utan människalt?"

Två äro också bokens hjältinnor. Det är den ljuslokiga Polja, som kvittrar som en liten fågel men buriit vapen vid fronten och under de röda oktoberdagarna i Moskva, som rasar i namnkänt skam över den nya ekonomiska politiken, som kommer kryppande fram i fetsa skylt-fönster och druckna kaffer!

Men hon blir så trött, så betsad och jagad. Då hon blivit våldtagen av den stora kamraten i grannrummet i kommunhuset — ser hon till sist den mannens ögon och berögar hos alla minner — kamrater.

Och hon skriver till Dascha och ber henne komma och hålla henne i handen. "Inom mig håller det på att mogna någon förvandling", skriver hon, "vad det är för en — det vet jag inte".

Det är alltså Dascha, som till sist tar hand om lilla Polja. Dascha med den raka, forskande blicken ständigt riktad framåt, mot vad som en gång skall pressas fram ur allt lidande, all det varandes frågor, och bygga upp något nytt. Hon går förbi alla, förbi Glibej, förbi Polja och Sergej, förbi hem och barn. Och ändå är hon alltid mor. Morgon och kväll är hon på barnhemmet, och alla barnen hänger henne i hälsarna. Polja blir hennes lilla barn, den store Glibej — hennes kärre vän — blir det likaså. Och Dascha v e t, varför hennes barn Njurka "slocknar bort som en liten stjärna på morgonhimlen. Barn visnar och stelnar, om inte modern andas på deras huvud — Barn är som äppelblom om våren. Njurka är avsliten från grünen och utkastad på vägen.

Skuden är bara hennes, Dascha. Den skuden kan hon aldrig komma över. Den låg inte i hennes vilja, den kom någonstans utifrån — från den makt, som hade henne i sitt våld och som hon inte kunde ge något namn som passade. Orden — revolution, kamp, arbete, parti — ljöd som en ihållig tunna. Men innehållet i orden var det omtämliga, det ofränkommiliga, det o-har inom sig själv —.

Gladkows stora epös visar hän mot framtiden — då en ny värld fötts fram för "den proletära kulturnen". Då skall kärlek åter finnas, men på ett nytt sätt. Barn skall nog också blomstra där, fast Gladkov ej säger det. Men "ack, att födas på nytt är lika förfärligt som att dö", det vet han.

Ellen Keys upptäckt, att reaktioner uppstå då man på vägen framåt glömt taga med något väsentligt, som man därför måste gå tillbaka och hämta — skymtar ständigt över Gladkows tunga hjältedikt. I levande liv ställas

där mot varandra de enkilda människornas egen värld och deras villighet att offra allt, även den, för det hela. Den förenklar sannerligen inte saken därhän, att dessa "den skingningslösa handlingens människor", formade ut av hårda öden som i cement, är "just det man kallar nödvändighet och historiens oöverdägliga sanning." Men var finner vi enheten mellan envar människas, för vilken varit ögonblick, vad annat är väsentligt och viktigt — och det samhälle som inte gör människans utan är till för a l i a t Det är frågan.

Skall vi männe fortsätta med aktion och reaktion, revolution och kontrarevolution ända tills vi vet det. "Att födas på nytt är lika fruktansvärt som att dö", säger Gladkov. Vi vägar kanske inte slippa till oss till den processen. Annars kanske vi visste svaret på frågan.

